

Warszawa, 28 marca 2017 r.

Pan Mariusz Błaszczak

Współprzewodniczący Komisji Wspólnej Rządu i Samorządu Terytorialnego

Pan Marek Olszewski

Współprzewodniczący Komisji Wspólnej Rządu i Samorządu Terytorialnego

Szanowni Panowie,

z uwagi na skalę zmian wprowadzonych do *projektu ustawy o zmianie ustawy o zasadach realizacji programów w zakresie polityki spójności finansowanych w perspektywie finansowej 2014 – 2020 oraz niektórych innych ustaw* (w Wykazie prac legislacyjnych nr UD 161) z 22 lutego br. względem *projektu ustawy* opiniowanej przez Komisję Wspólną Rządu i Samorządu Terytorialnego w grudniu 2016 r. oraz stosownie do przepisów zawartych w art. 9 i art. 12 ustawy z dnia 6 maja 2005 r. o Komisji Wspólnej Rządu i Samorządu Terytorialnego oraz o przedstawicielach Rzeczypospolitej Polskiej w Komitecie Regionów Unii Europejskiej, wnoszę o ponowne podjęcie przez Komisję Wspólną Rządu i Samorządu Terytorialnego sprawy projektowanych zmian w Ustawie o zasadach realizacji programów w zakresie polityki spójności finansowanych w perspektywie finansowej 2014 – 2020 (dalej: *ustawa wdrożeniowa*) oraz niektórych innych ustawach.

W ocenie Związku Województw RP, zrzeszającego samorzady województw, które zarządzają Regionalnymi Programami Operacyjnymi, projektowane zmiany w mającej kluczowe znaczenie dla warunków realizacji RPO *ustawie wdrożeniowej* powinny być przedmiotem pogłębionej debaty na forum Komisji Wspólnej Rządu i Samorządu Terytorialnego. Ma o tyle zasadnicze znaczenie, iż większość uwag zgłaszanych przez samorzady województw w ramach procesu konsultacji społecznych *projektu ustawy* nie została wzięta pod uwagę przez Ministerstwo Rozwoju, a w kolejnym *projekcie ustawy* z lutego br. wprowadzono uregulowania, nieznanne na etapie konsultacji oraz podczas opiniowania *projektu ustawy* w łonie Komisji Wspólnej Rządu i Samorządu Terytorialnego.

W załączniku do niniejszego pisma przedkładam zestawienie najistotniejszych, wspólnych uwag samorządów województw do ostatniego, znanego publicznie *projektu ustawy wdrożeniowej* z 22 lutego br., wierząc, iż staną się kanwą dla na nowo podjętych przez Komisję Wspólną Rządu i Samorządu Terytorialnego prac nad *ustawą wdrożeniową*.

Z poważaniem,

Olgięrd Geblewicz

Prezes Zarządu
Związku Województw RP

Uwagi Instytucji Zarządzających Regionalnymi Programami Operacyjnymi do projektu ustawy z dnia 22 lutego 2017 r. o zmianie ustawy o zasadach realizacji programów w zakresie polityki spójności finansowanych w perspektywie finansowej 2014-2020 i niektórych innych ustaw

Lp.	Numer art. projektu ustawy	Zagadnienie / Treść uwagi	Uzasadnienie uwagi
1	Uwaga ogólna	Brak konsultacji społecznych dla uzupełnionych zapisów projektu ustawy.	<p>Bardzo istotne zmiany w projekcie ustawy, wprowadzające elementy centralizacji wdrażania funduszy europejskich w Polsce, pojawiły się po przeprowadzeniu właściwych konsultacji.</p> <p>Ministerstwo Rozwoju nie skorzystało z możliwości ponownego przeprowadzenia konsultacji publicznych, zgodnie z § 48 ust. 3 <i>Regulaminu pracy Rady Ministrów</i>, w świetle którego „<i>Organ wnioskujący może przedstawić zmieniony projekt dokumentu rządowego do konsultacji publicznych zgodnie z §36 ust.1</i>”.</p>
2	Art. 1 pkt 2), 3), 4), 5)	<p>Wytyczne Programowe</p> <p>Wskazane obok samorządy województw, wnioskują o pozostawienie dotychczasowej konstrukcji zapisów ustawy wdrożeniowej, w powyższym zakresie.</p> <p>IZ RPO wnioskują o przywrócenie instytucji Wytycznych programowych.</p>	<p>Likwidacja <i>wytycznych programowych</i> w opinii IZ RPO jest nieuzasadniona, ponieważ:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Wykreślenie możliwości wydawania wytycznych programowych przez IZ RPO nie ułatwi ani nie przyspieszy, a wręcz utrudni proces realizacji projektów. ▪ Przyznanie IZ możliwości wydawania własnych wytycznych przyczyniało się do lepszego uchwycenia specyfiki danego RPO, m.in. poprzez regulowanie / doprecyzowanie zagadnień, które nie zostały dostrzeżone (bądź też zostały pominięte) z poziomu centralnego. ▪ Wytyczne programowe zapewniają jednolitość i spójność podejścia do istotnych zagadnień związanych z przygotowaniem i realizacją projektów z uwzględnieniem odrębności poszczególnych programów regionalnych oraz łatwy dostęp do adekwatnej informacji na poziomie regionu. ▪ Rezygnacja z możliwości opracowywania i stosowania wytycznych programowych, może

			<p>spowodować wystąpienie licznych wątpliwości interpretacyjnych zarówno po stronie Beneficjenta/wnioskodawcy jak i po stronie IZ RPO.</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Ze strony beneficjentów odbierane są pozytywne sygnały w stosunku do Wytycznych programowych, które stanowią dla nich swoisty przewodnik po RPO. ▪ W przypadku usunięcia wytycznych programowych, uregulowania w nich zawarte, będą musiały być przeniesione do innych dokumentów, co spowoduje, że wnioskodawcy trudniej będzie dotrzeć do informacji i zmniejszy przejrzystość dokumentów. Wprowadzenie takiej zmiany - na obecnym etapie wdrażania RPO - wprowadza jedynie niepotrzebny chaos ▪ Konsekwencją proponowanej zmiany będzie osłabienie roli IZ RPO w systemie realizacji funduszy za jakie ponosi odpowiedzialność. ▪ Likwidacja wytycznych programowych prowadzi do nieuzasadnionego ograniczenia swobody IZ RPO w kształtowaniu procesu wdrażania regionalnych programów operacyjnych. ▪ Zmiana ta jest mocno niekorzystna dla IZ i będzie wymagała przebudowy umów / zasad współpracy z beneficjentami zwłaszcza w zakresie rozliczenia projektów (brak możliwości regulowania zasad rozliczania poprzez wytyczne). Proponowana zmiana spowoduje wzrost nakładów pracy administracji publicznej, np. w związku z koniecznością aneksowania setek umów zawieranych z beneficjentami. ▪ Brak wytycznych na poziomie RPO, np. w zakresie kwalifikowalności w znacznym stopniu utrudni wnioskodawcom prawidłowe określenie wydatków kwalifikowalnych na etapie aplikowania oraz zwiększy liczbę zapytań w tym zakresie, co będzie miało wpływ na terminowość realizowanych procesów. ▪ Działania podejmowane przez Ministerstwo Rozwoju zmierzają wprost do centralizacji wdrażania RPO.
3	Art. 1	<i>Udział wojewody w pracach</i>	Za rezygnacją z wprowadzenia przedmiotowych regulacji przemawiają następujące argumenty:

	<p>pkt 7)</p>	<p>Komitetu Monitorującego</p> <p>IZ RPO za niecelowe uznają włączenie wojewody lub jego przedstawiciela do prac Komitetu Monitorującego.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Proponowane przez Ministerstwo zmiany w powyższym zakresie nie były przedmiotem szerokich konsultacji. Wprowadzanie ich w trybie niejako „obiegowym”, bez faktycznej możliwości ich analizy jest wyrazem nieposzanowania udziału wszystkich interesantów projektowanej regulacji. ▪ Proponowane przez Ministerstwo przepisy mają charakter zbyt szczegółowy, wkraczając tym samym w kompetencje IZ, którymi w ramach RPO są poszczególne Zarządy Województw. ▪ Powoływanie i określanie składu KM należy do IZ, która jednocześnie jest związana w tym zakresie wytycznymi horyzontalnymi. W chwili obecnej nie istnieją bariery uniemożliwiające wojewodzie udział w obradach KM, zarówno w roli członka jak i obserwatora (co często potwierdzają składy KM w ramach poszczególnych RPO). ▪ W ramach KM zapewniona jest szeroka reprezentacja strony rządowej, na podstawie ustawy wdrożeniowej oraz Wytycznych dotyczących KM. ▪ Zauważyć należy, że przedstawiciel ministra uczestniczy w obradach KM, niejasne / niezasadne jest przyznanie tych kompetencji również wojewodzie (jest to dublowanie przedstawiciela administracji rządowej w składzie KM). ▪ Włączenie wojewody lub jego przedstawiciela w prace komitetu monitorującego, nie wydaje się zasadny z punktu widzenia systemu wdrażania RPO, ani konieczny w aspekcie desygnacji. ▪ Jak wskazują niektóre z IZ RPO, obecnie przedstawiciel wojewody w ramach KM posiada status członka, z prawem głosu. Zatem przyjęcie zaproponowanego przez Ministerstwo przepisu w obecnym kształcie może sugerować, iż wojewoda nie będzie mógł dłużej być członkiem komitetu, skoro ustawa nadaje mu jedynie status obserwatora. ▪ W projekcie ustawy brak zapisów regulujących stosunki / zależności pomiędzy właściwym Ministrem a wojewodą, w zakresie uczestnictwa w pracach KM. Czy jest to powierzenie wojewodzie zadań ministra? Czy zastępowanie ministra przez wojewodę ? A może samodzielne
--	----------------------	--	---

			<p>działanie zarówno ministra, jak i wojewody?</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Wykazywany dualizm władzy w województwie stanowi poważną barierę w kształtowaniu zrównoważonego, harmonijnego rozwoju.
4	Art. 1 pkt 8)	<p><i>Institucja Rzecznika Funduszy Europejskich</i></p> <p>W opinii IZ RPO wprowadzenie nowej instytucji Rzecznika nie powinno prowadzić do dublowania zadań instytucji tworzących obecnie system realizacji programów operacyjnych, ani też do spowolnienia jego funkcjonowania.</p> <p>IZ RPO proponują również, aby powołanie instytucji Rzecznika FE było fakultatywne.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Obecna, bardzo ogólna redakcja, w połączeniu z otwartym katalogiem zadań przypisanych Rzecznikowi powodują, iż nie jest do końca jasne jaka będzie jego rola. ▪ Katalog zadań przypisanych Rzecznikowi FE stanowi powielenie zadań i kompetencji realizowanych obecnie przez IZ w ramach systemów zarządzania i kontroli przez istniejące obecnie struktury. ▪ Istnieje konieczność doprecyzowania katalogu zadań Rzecznika FE oraz uregulowane zależności pomiędzy Rzecznikiem FE, a innymi Instytucjami (np. Komitetem Monitorującym), tak aby uniknąć konfliktu kompetencji, a przez to określić wzajemne relacje pomiędzy instytucjami, czy komórkami IZ odpowiedzialnymi, np. za ewaluację, audyt czy monitoring RPO. ▪ Przykładowo projekt ustawy zakłada, że do zadań Rzecznika będzie należało dokonywanie okresowych przeglądów procedur w ramach programu operacyjnego oraz formułowanie propozycji usprawnień. Tymczasem <i>Wytyczne w zakresie komitetów monitorujących</i> przewidują, że do zadań Komitetu należy m.in.: systematyczny przegląd wdrażania programu, analizowanie wszelkich kwestii mających wpływ na wykonanie programu oraz przedstawianie uwag mających wpływ na wdrażanie programu. ▪ Wątpliwości budzi również kwestia „umocowania” Rzecznika FE w strukturze IZ RPO. Rodzi się pytanie: komu będzie podlegał Rzecznik? Jaką realną możliwość wdrożenia zmian w systemie realizacji będzie miał Rzecznik? ▪ Brak precyzyjnych zapisów co do kompetencji Rzecznika FE wpłynie na powstanie chaosu i dezorientacji wnioskodawców, którzy nie będą mieli pewności, która „instytucja” jest właściwa dla załatwienia ich sprawy.

5	Art. 1 pkt 9)	<p><i>Udział Wojewody w procesie desygnacji</i></p> <p>IZ PRO sprzeciwiają się wprowadzeniu nowych regulacji w powyższym zakresie.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Projektem ustawy wprowadza się możliwość wykonywania przez wojewodę zadań w ramach desygnacji, w zakresie prowadzenia kontroli służących potwierdzeniu spełniania kryteriów desygnacji oraz prowadzenie doraźnych kontroli na warunkach określonych w porozumieniu zawartym z ministrem właściwym do spraw rozwoju regionalnego. ▪ Powierzenie - uwzględnionych w projekcie ustawy zagadnień - wojewodom rodzi ryzyko stosowania niejednorodnych kryteriów oraz niejednorodnej praktyki w zakresie poszczególnych kryteriów desygnacji. ▪ Zaznaczyć należy, iż zapisy umowy partnerstwa (rozdział 5), opierające się na przepisach rozdziału II (art. 123-127) rozporządzenia ogólnego PE i Rady (1303/2013), gdzie wskazany został system instytucjonalny polityki spójności, w którym jasno określono IZ PO na poziomie kraju i regionu, w tym w zakresie desygnacji zastrzeżono rolę jedynie dla ministra właściwego ds. rozwoju regionalnego i instytucji audytowej. <p>Na tej podstawie stwierdzić należy, iż właściwości przypisane wojewodzie w ramach nowelizacji ustawy mają charakter czysto centralizacyjny, zwiększając wpływ administracji rządowej na wdrażanie programów regionalnych, co pozostaje w sprzeczności z dotychczas wypracowywaną decentralizacją systemu wdrażania Funduszy UE w regionach, jako podstawowego instrumentu finansowego polityki spójności.</p> <p>Przepisy rozporządzenia ogólnego, jak i umowy partnerstwa rekomendują samodzielność regionów, jako podmiotów polityki regionalnej, wskazując na ukierunkowanie jej instrumentów finansowych terytorialnie. Obowiązujące ustawodawstwo krajowe w tym zakresie oddziela rolę wojewody i zarządu województwa (samorządu województwa) wskazując jasno, kto jest gospodarzem regionu i kreatorem jego rozwoju.</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Należy zauważyć, iż na mocy art. 17 ustawy wdrożeniowej utworzone zostało specjalistyczne ciało, tj. Komitet ds. desygnacji – jest to organ doradczy ministra ds. rozwoju regionalnego, w skład którego wchodzi również przedstawiciele ministra ds. finansów publicznych oraz Prezesa NIK oraz Szefa CBA i Szefa ABW. Do zadań Komitetu należy w szczególności udzielanie
---	--------------------------	---	---

			<p>Ministrowi rekomendacji w zakresie desygnacji, w tym w przypadku wniesienia zastrzeżeń oraz opiniowanie planu działań naprawczych w przypadku zawieszenia desygnacji.</p> <p>Biorąc powyższe pod uwagę, trudno się zgodzić z koniecznością statuowania wprost w ustawie wdrożeniowej tak daleko idących uprawnień wojewody, zwłaszcza w kontekście przedstawionego przez MR uzasadnienia tej zmiany</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ W zakresie desygnacji wystarczającym zapisem byłoby, aby wojewoda był członkiem Komitetu ds. desygnacji. Weryfikacja spełniania kryteriów desygnacji jest przypisana Instytucji Audytowej. W tym kontekście, powielanie uprawnień i dublowanie kompetencji względem Instytucji Audytowej jest niezasadne. ▪ Brak uzasadnienia dla rozszerzania listy podmiotów uprawnionych do kontroli służących potwierdzeniu spełniania kryteriów desygnacji, szczególnie w sytuacji gdy wszystkie instytucje przeszły proces desygnacji i wojewoda nie uczestniczył w tym procesie. Niepotrzebnie komplikuje to istniejący system, szczególnie, że zapisy ew. porozumienia pomiędzy wojewodą i ministrem w zakresie kontroli, w tym kontroli doraźnych, nie jest na tym etapie znane.
6	Art. 1 pkt 13)	<p><i>Instrumenty Finansowe</i></p> <p>Niewłaściwe użycie w art. 29 ust 1 terminu „właściwa instytucja”. Propozycja zmiany na „dysponent”.</p>	<p>Użycie w tym miejscu terminu "właściwa instytucja" wprowadza zamęt interpretacyjny, ponieważ może sugerować inne instytucje, niż instytucję dysponenta. Ponadto, w art. 29 ust 1</p> <ul style="list-style-type: none"> – brak doprecyzowania, czy chodzi o rachunek, o którym mowa w ust. 6; – ppkt. 3 – bardzo poważne zawężenie niewynikające z treści rozporządzenia ogólnego (bardziej restrykcyjne podejście niż w projekcie ustawy z 29.11.2016); – niedoprecyzowane pojęcie wkładu finansowego z programu operacyjnego. <p>W przypadku pozostawienia pojęcia dysponenta konieczne jest jasne zdefiniowanie tego terminu, szczególnie biorąc pod uwagę zapisy ust. 3, który w niejasny sposób mówi o możliwości wykorzystania środków przez inne podmioty.</p> <p>Zaproponowany zapis nie eliminuje dotychczasowego problemu z ustaleniem kto <i>de facto</i> jest</p>

	<p>W art. 29 ust. 2 ustawy wdrożeniowej, pozostawiono <u>pojęcie dysponenta</u>, które wciąż nie zostało jasno określone i budzi wątpliwości interpretacyjne. Natomiast w art. 29 ust. 3 ustawy wdrożeniowej, wskazano, iż środki finansowe wskazane w ust. 1 nie stanowią dochodu dysponenta ani podmiotów, którym mogą być przekazane. Nie jest jasne o jakie inne podmioty chodzi.</p> <p>W art. 29 ust. 4 ustawy wdrożeniowej, wskazano, iż środki, o których mowa w ust. 1 są wydatkowane i rozliczane na zasadach określonych w umowach i porozumieniach. Nie jest jasne na jakich zasadach i w oparciu o jakie przepisy powinny być zawierane takie umowy, porozumienia.</p>	<p>właścicielem środków finansowych pochodzących z instrumentów finansowych po ich jednokrotnym zaangażowaniu, w szczególności w świetle ust. 3, który w nieprecyzyjny sposób wprowadza możliwość wykorzystania środków przez inne podmioty mogące wykorzystywać środki</p> <p>Konieczne jest określenie na jakiej podstawie prawnej środki te będą przekazywane innym podmiotom i jakie to mogą być podmioty.</p> <p>Ponadto, proponuje się doprecyzowanie zapisów, w odniesieniu kompetencji ministra właściwego do spraw rozwoju regionalnego, w zakresie koordynacji środków z instrumentów finansowych.</p>
--	--	--

7	Art. 1 pkt 14)	<p>Pomoc zwrotna</p> <p><i>W art. 29a ust. 2 ustawy wdrożeniowej, pozostawiono <u>pojęcie dysponenta</u>, które wciąż nie zostało jasno określone i budzi wątpliwości interpretacyjne.</i></p>	<p>Pozostawiono pojęcie „dysponenta”, które wciąż funkcjonalnie nie zostało jasno określone – w szczególności w świetle ust. 3, który w nieprecyzyjny sposób wprowadza możliwość wykorzystania środków przez inne podmioty mogące wykorzystywać środki.</p> <p>Ponadto. W ramach art. 29 a ust. 3 ustawy wdrożeniowej:</p> <ul style="list-style-type: none"> – w sposób nieuzasadniony zawężono formę, w jakiej można wykorzystać środki powracające – sprzeczność z rozporządzeniem ogólnym oraz wytycznymi Komisji Europejskiej; – wskazanie „katalogu” podmiotów, które mogą wykorzystać środki jest nieprecyzyjne i niezrozumiałe.
8	Art. 1 pkt 18)	<p>W nawiązaniu do art. 38 ustawy wdrożeniowej.</p> <p>W ramach możliwych trybów wyboru projektów w zakresie instrumentów finansowych, został pominięty tryb z wolnej ręki, w którym w ramach Pzp umiejscowiono współpracę publiczno – publiczną oraz zamówienia typu in-house, o których to trybach jest mowa w dyrektywie zamówieniowej UE.</p> <p>W nawiązaniu do art. 38 ust 5</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Konieczność uzupełnienia trybów wyboru projektów o tryb z wolnej ręki wynika z faktu, iż większość umów z BGK została bądź zostanie w najbliższym czasie podpisana w oparciu o zasady współpracy publiczno-publicznej lub zamówienia in-house zgodnie z dyrektywą zamówieniową. ▪ IZ RPO wskazują na skrajne niedostosowanie do zastosowanego w rzeczywistości i dokonanego już trybu wyboru podmiotów wdrażających IF w ramach PO (zwłaszcza BGK w roli funduszu funduszy) i niezgodność z regulacjami unijnymi (w tym dyrektywą zamówieniową i wytycznymi EGESIF): <ul style="list-style-type: none"> • zawężono katalog trybów wyboru w IF w stosunku do Pzp i dyrektywy zamówieniowej (wykluczono wybór z wolnej ręki), • jako inny dopuszczalny tryb pozostawiono tryb pozakonkursowy, o którym w dyrektywie zamówieniowej nie ma mowy. ▪ Zgodnie z projektem ustawy dopuszczalnym trybem wyboru projektów realizowanych w ramach IF nie będzie mógł być, stosowany i rekomendowany do tej pory przez MR, tryb pozakonkursowy (wykluczono bowiem ust. 1 pkt 2). W projektowanym ust. 5 powinno być odwołanie do ust. 1 pkt 2 (na co wskazuje również uzasadnienie do zmiany ustawy).

9	Art. 1 pkt 22)	<p>W odniesieniu do art. 43 ust 2 ustawy wdrożeniowej.</p> <p><u>Poprawa projektów</u></p> <p><u>Proponuje się usunięcie części obecnego zapisu:</u> „W razie stwierdzenia we wniosku o dofinansowanie projektu oczywistej omyłki właściwa instytucja poprawia tę omyłkę, informując o tym wnioskodawcę albo wzywa wnioskodawcę do poprawienia oczywistej omyłki w wyznaczonym terminie, nie krótszym niż 7 dni i nie dłuższym niż 21 dni, pod rygorem pozostawienia wniosku bez rozpatrzenia.”</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Proponowane w projekcie ustawy rozwiązanie jest niemożliwe do zastosowania, bowiem wnioski są składane za pomocą generatorów wniosków i tylko wnioskodawca ma możliwość jego edycji. IOK nie ma możliwości dokonywania zmian we wniosku o dofinansowanie, tak jak ma to miejsce w SL 2014 – dokonywanie zmian we wniosku o płatność w panelu korekty ▪ Ponadto jeśli IOK miałyby możliwość wejścia na konto użytkownika (wnioskodawcy) i poprawiałyby wnioski to i tak musiałby on zostać złożony przez wnioskodawcę bowiem nie zawierałyby podpisów.
10	Art. 1 pkt 22)	<p><i>Udział wojewody w pracach Komisji Oceny Projektów</i></p> <p>W odniesieniu do art. 44 ust 5 i 6 ustawy wdrożeniowej.</p> <p>IZ RPO za niecelowe uznają włączenie wojewody lub jego</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Proponowane zmiany nie były przedmiotem szerokich konsultacji. Wprowadzanie jej w trybie niejako „obiegowym” bez faktycznej możliwości ich analizy jest wyrazem nieposzanowania udziału wszystkich interesantów projektowanej regulacji. ▪ Obligatoryjne włączenie wojewody (lub jego przedstawiciela) na jego pisemny wniosek w skład KOP ingeruje w kompetencje IZ. Ewentualne wdrożenie nowych regulacji zaproponowanych przez Ministerstwo prowadzi do swego rodzaju centralizacji RPO.

		<p>przedstawiciela do prac KOP.</p> <p>Proponuje się usunięcie zapisów dotyczących informowania wojewody każdorazowo o powołaniu KOP oraz włączania wojewody w prace KOP, jako niezasadne i nie wnoszące wartości dodanej do procesu wyboru projektów.</p>	<ul style="list-style-type: none">▪ Ponadto w kontekście udziału wojewody w pracach KOP należy zastanowić się nad zadaniami jakie miałyby spełniać uczestnicząc w tym gremium, w sytuacji wprowadzenia zapisów art. 44 ust.7, zgodnie z którymi nadzór nad zapewnieniem zgodności konkursu z przepisami ustawy i regulaminu sprawować ma właściwa instytucja organizująca konkurs.▪ Należy podkreślić, że wojewoda jako organ nadzoru sprawuje swoje funkcje w tym zakresie na etapie badania zgodności z prawem uchwał organu wykonawczego samorządu województwa (IZ RPO), w której to formie przyjmowane są rozstrzygnięcia konkursów.▪ Propozycja włączenia wojewody do procesu oceny wniosków jest nieuzasadniona. Zgodnie z art. 125 rozporządzenia ogólnego to Instytucja Zarządzająca jest odpowiedzialna za wybór projektów i to ona ponosi wszelkie konsekwencje za całą procedurę oceny, jak i realizację całego programu operacyjnego.▪ Zasady organizacji pracy KOP określa IZ. Praca członków powołanej Komisji przyjmuje często formę pracy indywidualnej i niezależnej oceny. O ile ocena formalna odbywa się w siedzibie IZ, o tyle etap oceny merytorycznej w większości instytucji (udział ekspertów), odbywa się w sposób zdalny. <p>Zgodnie z ww. wytycznymi ds. wyboru projektów, praca w ramach KOP nie musi polegać na zwoływaniu posiedzeń ograniczonych terminem, w ramach których przeprowadzona jest ocena. Często IZ korzystają również z dokumentacji projektowej zgromadzonej w systemie elektronicznym co powoduje, że praca ekspertów w ramach KOP odbywa się poza siedzibą Urzędu.</p> <p>Zatem udział wojewody w ramach prac KOP jest utrudniony, a czasami niemożliwy.</p> <ul style="list-style-type: none">▪ Brak uzasadnienia dla komplikowania i opóźniania procesu oceny projektów poprzez wprowadzanie obserwatorów. Członkowie komisji oceny projektów pracują ściśle według procedur zweryfikowanych przez Instytucję Audytową i dokonują oceny zgodnie z kryteriami zatwierdzonymi przez Komitet Monitorujący. <p>Obecność obserwatorów może stanowić jedynie zakłócenie, które przełoży się na opóźnienia</p>
--	--	--	---

			<p>w procesie oceny projektów.</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ W odniesieniu do możliwości pełnienia przez wojewodę roli obserwatora KOP, w projekcie ustawy nie określono wykazu uprawnień wynikających z tej funkcji. ▪ Zgodnie z deklaracją poufności członkowie KOP są zobowiązani do nieprzekazywania informacji dotyczącej wykonywanej pracy oraz nieudostępniania osobom trzecim dokumentacji oraz jakiegokolwiek wiedzy do czasu zatwierdzenia przez odpowiednie organy wyników ich pracy. <p>Ponieważ każdy z członków KOP indywidualnie ponosi odpowiedzialność za wyniki wykonanej przez siebie pracy, a wyniki tej pracy mogą podlegać odpowiedniej kontroli - biorąc pod uwagę, że proponowane zapisy ustawy nie określają na czym praca obserwatora miałyby polegać, co w rzeczywistości miałyby obserwować przedstawiciel wojewody i w jakim celu – nie widać rzeczywistej efektywności zaplanowanej w taki sposób pracy.</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Powiększenie składu osób dopuszczonych do oceny wniosku o dofinansowanie każdorazowo zwiększa prawdopodobieństwo wycieku informacji, a także prób wywierania nacisku oraz stanowi czynnik korupcyjny. ▪ Zaplanowane włączenie wojewody lub jego przedstawicieli w prace poszczególnych KOP przyniesie dodatkowe obciążenia formalne i wydłuży procedurę oceny i wyboru projektów do dofinansowania.
11	Art. 1 pkt 22)	<p><i>Uzupełnienie lub poprawa projektu przez KOP</i></p> <p>W odniesieniu do art. 45 ust. 3 ustawy wdrożeniowej.</p> <p>IZ RPO proponują wykreślenie zdania „<i>Uzupełnienia lub poprawienia projektu może dokonać, za zgodą wnioskodawcy,</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Zapis budzi wątpliwość co do kompetencji KOP w zakresie uzupełniania poprawy projektu w zakresie spełnienia kryteriów wyboru projektów. ▪ Możliwość uzupełniania lub poprawiania projektu przez KOP - w trakcie jego oceny w zakresie spełnienia kryteriów wyboru projektu - może prowadzić do zaburzenia zasady równego traktowania Wnioskodawców i transparentności procesu oceny. ▪ Może skutkować zarzutami Wnioskodawców na etapie procedury odwoławczej. Istnieje bowiem ryzyko zarzutów ze strony wnioskodawców, którzy nie otrzymają finalnie

		<p><i>komisja oceny projektów”.</i></p>	<p>dofinansowania swoich projektów, że w trakcie oceny miała miejsce manipulacja.</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Proponowana zmiana wpłynie na wydłużenie oceny. ▪ Niektóre z IZ RPO wskazują na ograniczenia techniczne. Proponowane w projekcie ustawy rozwiązanie jest niemożliwe do zastosowania, bowiem wnioski są składane za pomocą generatorów wniosków i tylko wnioskodawca ma możliwość ich edycji. ▪ Niewskazane jest przerzucanie na członków KOP odpowiedzialności za poprawę wniosku tak, aby spełniał on wszystkie kryteria.
12	<p>Art. 1 pkt 22)</p>	<p>Zasada anonimowości ekspertów dokonujących oceny</p> <p>Dot. art. 45 ust. 4 ustawy wdrożeniowej</p> <p>Nie uwzględniono postulatu Konwentu Marszałków Województw RP w zakresie zachowania anonimowości oceny dokonywanej przez ekspertów.</p> <p>IZ RPO wnioskuje o dodanie informacji o zachowaniu anonimowości osób oceniających.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Pojawiające się w ostatnim roku liczne wyroki sądów administracyjnych, nakazujące IOK ujawnianie danych ekspertów/oceniających projekty w konkretnych kartach oceny projektu powodują niemożność zachowania funkcjonującej do tej pory zasady anonimowości oceny. ▪ Sądy administracyjne wskazują w swoich rozstrzygnięciach na konieczność prezentowania przedmiotowych danych w związku z ustawowym wymogiem zachowania przejrzystości oceny oraz weryfikacji podstaw do wykluczenia oceniającego ▪ Zastosowanie wykładni przedstawionej w wyrokach WSA i NSA spowoduje konieczność przesyłania danych ekspertów/oceniających do wnioskodawców i tym samym umożliwić może nawiązywanie kontaktu przez wnioskodawców z ww. osobami, co może utrudniać przeprowadzenie obiektywnej oceny. ▪ W skrajnych przypadkach, eksperci będą rezygnować z oceny mając na względzie warunki ujawnienia ich danych wnioskodawcom, a wdrażanie programów zostanie poważnie utrudnione. ▪ IZ RPO wskazują zatem na konieczność jednoznacznego wpisania w treść ustawy zasady anonimowości oceny wniosku o dofinansowanie zarówno na etapie jej prowadzenia, jak i po jej zakończeniu. <p>Dodatkowo należy dodać, iż informacja ta może być przekazana w postaci kopii Kart oceny</p>

			wniosku/List sprawdzających.
13	Art. 1 pkt 29)	<p>Dot. art. 52a ustawy wdrożeniowej</p> <p>Zmiany w umowie o dofinansowanie</p> <p>Propozycja zmiany zapisu:</p> <p>„Umowa o dofinansowanie projektu lub decyzja o dofinansowaniu projektu może zostać zmieniona, w przypadku gdy zmiany nie wpływają na spełnianie kryteriów wyboru projektu w sposób, który skutkowałby negatywną oceną tego projektu <u>z wyłączeniem sytuacji, gdy zmiany wynikają z przyczyn niezależnych od beneficjenta.</u>”</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ W niektórych województwach jednym z kryteriów wyboru projektu jest m.in. okres realizacji projektu, co przy zapisie art. 52a zamyka możliwość zmian po podpisaniu umowy o dofinansowanie/podjęciu decyzji, dotyczących wydłużenia terminu realizacji projektu poza termin wskazany w ogłoszeniu (niespełnienie kryterium wyboru). ▪ W przypadku gdy zmiany wpływają na spełnianie kryteriów wyboru projektu, np. dla projektów infrastrukturalnych, których realizacja uzależniona jest od wielu czynników zewnętrznych, niezależnych od beneficjenta (np. warunki atmosferyczne) należy dopuścić możliwość wydłużenia terminu realizacji projektu, tj. zmiany są dopuszczalne wyłącznie w sytuacji, gdy wynikają z przyczyn niezależnych od beneficjenta.
14	Art. 1 pkt 33)	<p>Terminy na przeprowadzenie „autokorekty”</p> <p>IZ RPO zgodnie uznają, iż skrócenie terminu jest nieuzasadnione i wnioskują o pozostawienie</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Skrócenie terminu tzw. „autokorekty” wpłynie na jakość jej przeprowadzenia. 14 dniowy termin nie pozwala na rzetelną weryfikację wyniku dokonanej przez siebie oceny, co wypacza sens „autokorekty”. ▪ Pobieźnie dokonana „autokorekta” nie jest działaniem korzystnym z punktu widzenia wnioskodawców (pobieźna weryfikacja będzie prowadzić do podtrzymywania pierwotnej

		<p>dotychczasowych terminów obowiązujących w powyższym zakresie.</p> <p>W przypadku skrócenia ww. terminu IZ RPO wnioskują przynajmniej o wskazanie w ustawie, że chodzi o „dni robocze”.</p>	<p>oceny).</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ W przypadku pozostawienia zaproponowanych terminów w projekcie ustawy, korzystniejsze będzie dla Wnioskodawców wprowadzenie możliwości rezygnacji przez IZ z procedury „autokorekty”, która będzie w zasadzie nieskuteczna, na rzecz pozostawienia dotychczasowego 30 dniowego terminu na rozpatrzenie protestu z możliwością przedłużenia do 60 dni na poziomie IZ. ▪ Brak możliwości dochowania ww. terminu, zwłaszcza w razie potrzeby powołania eksperta.
15	Art. 1 pkt 34)	<p><i>Terminy rozpatrywania protestu</i></p> <p>IZ RPO postulują o zachowanie dotychczasowego terminu rozpatrzenia protestu (30 dni z możliwością przedłużenia do 60).</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Proponowana przez Ministerstwo zmiana nie wpłynie na usprawnienie procesu wydawania środków unijnych. ▪ Procedura odwoławcza nie powoduje opóźnień w wydatkowaniu środków UE, gdyż zgodnie z art. 65 Ustawy „<i>Procedura odwoławcza, o której mowa w art. 53-64, nie wstrzymuje zawierania umów z wnioskodawcami, których projekty zostały wybrane do dofinansowania</i>”. ▪ Szybkość procedowania nie powinna być jedyną i podstawową zasadą realizowania procedury odwoławczej. Nie mniej istotne dla samych Wnioskodawców, jak i instytucji przeprowadzających konkurs, jest wnikliwe przeanalizowanie sprawy i rzetelne odniesienie się do wszystkich zarzutów zawartych w proteście. ▪ Zaproponowane przez Ministerstwo terminy na rozpatrzenie protestów będą miały negatywny wpływ na jakość, wnikliwość i rzetelność rozstrzygnięć, tym samym przełoży się to na wzrost liczby skarg składanych do WSA i ewentualnych niekorzystnych dla IZ rozstrzygnięć sądów administracyjnych, co realnie spowoduje przedłużenie całego procesu odwoławczego. ▪ Ponadto, zaznaczyć należy, iż maksymalnie 30 dniowy termin na rozpatrzenie protestu, w praktyce uniemożliwi skorzystanie z pomocy eksperta w ramach procedury odwoławczej, gdyż zaangażowanie eksperta wymaga przeprowadzenia procedury dot. podpisywania umów na sporządzenie ekspertyzy, na co potrzeba czasu.

			<ul style="list-style-type: none"> ▪ Skrócenie terminów na etapie procedury przedsądowej nie wpłynie zasadniczo na długość procedury odwoławczej w ogóle, ponieważ terminy na etapie sądowym pozostały bez zmian, a ponadto sądy przekraczają wskazane terminy. ▪ Niejednokrotnie protesty są wielowątkowe i bardzo rozbudowane, często także trzeba ponownie analizować zapisy całej dokumentacji konkursowej w zakresie wniesionych zarzutów, a niejednokrotnie także zasięgać opinii prawnej. Ustawa powinna w szczególnie uzasadnionych przypadkach dawać możliwość wydłużenia tego terminu, jak poprzednio do maksymalnie 60 dni. ▪ Okresowa kumulacja protestów - w niektórych konkursach wpływa bardzo duża liczba protestów (nawet kilkaset jednorazowo po rozstrzygnięciu konkursu). ▪ IZ RPO wskazują również na braki kadrowe. W sytuacji, gdy w ramach jednego naboru wpływa znaczna liczba protestów, z reguły liczba pracowników odpowiedzialnych za rozpatrzenie ich okazuje się niewystarczająca. ▪ Należy mieć również na uwadze, iż mowa jest o dniach kalendarzowych, więc faktyczny czas na rozpatrzenie protestu skraca się drastycznie przy uwzględnieniu weekendów i okresów świątecznych. ▪ Co istotne ustawodawca w propozycji zmiany art. 43 wydłuża trzykrotnie termin Wnioskodawcy na dokonanie uzupełnienia braków formalnych do 21 dni, jednocześnie skracając o połowę termin rozpatrzenia protestu w ramach procedury odwoławczej, jakże istotnej dla Wnioskodawcy w kontekście weryfikacji przeprowadzonej oceny projektu, w szczególności oceny merytorycznej.
16	Art. 4 pkt 1)	<p><i>Katalog form realizacji zadań województwa w sferze polityki rozwoju</i></p> <p>Proponuje się przeniesienie treści</p>	<p>Realizacja zadań samorządu województwa wymienionych w ust. 2 może się odbywać w różnych formach, w tym poprzez zwrotne wykorzystanie środków powracających z instrumentów inżynierii finansowej/instrumentów finansowych z regionalnych programów operacyjnych.</p> <p>Ponadto, pozostawienie zapisów w proponowanej formie spowoduje, że zadania samorządu</p>

	<p>art. 11 ust. 2 pkt 10 do odrębnego ustępu w tym artykule (ust. 2a).</p> <p>Art. 11 ust. 2a</p> <p>Wspieranie działań z zakresu, o którym mowa w ust. 2 może być realizowane w formie dotacji lub wsparcia zwrotnego, o którym mowa w art. 5 pkt 12a ustawy z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju.</p> <p>Propozycja korekty art. 13, gdzie po ustępie 1 dodaje się ust. 1a:</p> <p><i>„1a. Działania z zakresu o którym mowa w art. 11 ust. 2, są realizowane w sferze użyteczności publicznej w szczególności przez utworzony przez województwo regionalny fundusz rozwoju (...)</i>”</p> <p><i>lub</i></p> <p><i>„1a. Działania z zakresu o którym mowa w art. 11 ust. 2a są realizowane w sferze użyteczności publicznej przez utworzony przez województwo regionalny fundusz</i></p>	<p>województwa w zakresie polityki rozwoju określone w art.11 ust. 2 ustawy o samorządzie województwa będą mogły być realizowane wyłącznie poprzez regionalny fundusz rozwoju.</p> <p>Nie będzie podstawy do realizacji tych zadań za pomocą jednostek organizacyjnych województwa, innych niż regionalny fundusz wojewódzkich osób prawnych, ani innych form organizacyjnych i prawnych (np. partnerstw, związków, stowarzyszeń) w jakich może uczestniczyć województwo.</p> <p>W związku z tym, funkcjonowanie regionalnych funduszy rozwoju należy rozpatrywać jako jeden ze sposobów realizacji zadań samorządu województwa – poprzez uruchamianie zwrotnego wsparcia przedsięwzięć rozwojowych, którym zarządzać może regionalny fundusz rozwoju.</p> <p>Aby odzwierciedlić powyższe podejście, należy przenieść nowe postanowienia do odrębnej jednostki redakcyjnej.</p> <p>Zgodnie z proponowanym zapisem ustawodawcy, Województwa będą miały obowiązek tworzenia regionalnych funduszy rozwoju, a nie możliwość.</p>
--	---	---

		<i>rozwoju (...)</i> ”	
17	Art. 9 pkt 1)	<i>Rola Ministra Rozwoju w zakresie koordynacji wykorzystania środków z instrumentów finansowych oraz środków pomocy zwrotnej.</i>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Istnieje konieczność doprecyzowania - określenia narzędzi jakimi będzie dysponował minister właściwy ds. rozwoju regionalnego w ramach przypisywanej mu koordynacyjnej roli w zakresie wykorzystania środków z instrumentów finansowych oraz środków pomocy zwrotnej. ▪ Z tekstu projektu nie wynika na czym owa koordynacyjna rola ministra będzie polegać. ▪ Obecna bardzo ogólna redakcja tego przepisu może w praktyce być stosowana w sposób rozszerzający, co w konsekwencji będzie powodować ograniczenia w rozporządzaniu tymi środkami przez ich dysponentów. ▪ Bez wskazania katalogu narzędzi koordynacji przypisywanych Ministrowi w ramach jego koordynacyjnej roli, nie jest możliwe zajęcie jednoznacznego stanowiska względem proponowanych zapisów. ▪ Obecne zapisy mogą prowadzić do niezasadnego ograniczenia samodzielności samorządu województwa w prowadzeniu polityki rozwoju. ▪ Brak jasnego określenia, na czym polegać będzie koordynacja - ryzyko zbyt dużej ingerencji ministra w domenę zarządu województwa.
18	Art. 9 pkt 2) lit. a)	<i>Kontrakt terytorialny</i> Za niezasadne uznaje się usunięcie z definicji kontraktu terytorialnego informacji o sposobie finansowania przedsięwzięć priorytetowych jako jednego z jej elementów.	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Należy przypomnieć, że sposób finansowania poszczególnych przedsięwzięć priorytetowych stanowi jeden z elementów będących przedmiotem negocjacji oraz uzgodnień pomiędzy stronami kontraktu – proponowana zmiana stanowi jednostronną zmianę kontraktu. ▪ Jednocześnie należy zwrócić uwagę na pewną niekonsekwencję – pomimo, iż z definicji KT usuwa się informację o sposobie finansowania przedsięwzięć, to w art. 14p ust. 1 pkt 4 za jeden z konstytutywnych elementów kontraktu terytorialnego, w dalszym ciągu uznaje się informację o potencjalnych źródłach finansowania poszczególnych przedsięwzięć w nim zawartych. ▪ Reasumując, zawarte w obecnie obowiązujących KT informacje o przewidywanych źródłach

			<p>finansowania stanowią wynik negocjacji i uzgodnień pomiędzy stronami KT, stąd oczekiwanie aby zmiana tej części KT została wprowadzona w ten sam sposób.</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ W zakresie uregulowań dot. KT w zasadniczy sposób ograniczają one jego rolę w zapewnieniu realizacji (w tym w wymiarze finansowym) przedsięwzięć priorytetowych. Istnieje zagrożenie, że taka zmiana sprowadzi kontrakt <i>de facto</i> do roli umowy intencyjnej nie nakładającej na strony żadnych obowiązków – co jest oczywistym zaprzeczeniem idei kontraktu przedstawionej w Krajowej Strategii Rozwoju Regionalnego. ▪ Projektowana zmiana jest oczywistym zaprzeczeniem powyższej reguły partnerstwa strony rządowej i samorządowej.
19	Art. 9 pkt 3)	<p>Kontrakt terytorialny</p> <p>W odniesieniu do art. 14 p</p> <p>Proponowane zmiany dotyczące poszerzenie katalogu elementów KT, dla których nie jest konieczne przyjęcie uchwały Rady Ministrów, uznać należy za zbyt daleko idące.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Umniejszono rolę kontraktów terytorialnych i sprowadzono je do roli sprawozdań z realizacji RPO. ▪ W dotychczasowej redakcji tego przepisu, wprowadzanie zmian do KT bez konieczności podejmowania uchwały przez Radę Ministrów dotyczyło wyłącznie tych elementów KT, których charakter można określić jako techniczny. Są nimi: okres realizacji przedsięwzięć priorytetowych, zakres i tryb sprawozdawczości, sposób i warunki weryfikacji realizacji przedsięwzięć priorytetowych. ▪ Z kolei obecna propozycja w katalogu elementów KT, których zmiana nie wymaga uchwały Rady Ministrów zalicza takie elementy jak: warunki realizacji przedsięwzięć priorytetowych oraz wykaz projektów współfinansowanych w ramach programów służących realizacji umowy partnerstwa lub projektów finansowanych ze środków budżetu państwa lub budżetu JST, umożliwiających realizację dane przedsięwzięcia priorytetowego. ▪ Proponowaną zmianę uznać należy za zbyt daleko idącą, gdyż dotyczy ona najważniejszych elementów KT, tj. poszczególnych projektów oraz sposobu ich finansowania. ▪ Dla stabilności i trwałości zapisów KT zmiany w tym zakresie powinny odbywać się w drodze negocjacji pomiędzy obiema stronami prowadzonych w oparciu o mandaty negocjacyjne

			<p>(przyjęte przez zarząd województwa i Radę Ministrów). W przeciwnym razie (tj. w sytuacji, w której strona rządowa nie będzie zobowiązana do przyjęcia uchwałą Rady Ministrów mandatu negocjacyjnego) można spodziewać się częstych zmian w KT polegających na doraźnym usuwaniu oraz dodawaniu przedsięwzięć priorytetowych.</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Tymczasem uzasadnione jest oczekiwanie, że zmiany w tym zakresie wprowadzane będą w wyniku negocjacji, których efekt zostanie zatwierdzony zgodnymi uchwałami Rady Ministrów i zarządu województwa.
20	Art. 10 ust. 2 b	<p><i>Udział wojewody w procesie desygnacji</i></p> <p>W nawiązaniu do art. 1 pkt 9) projektu ustawy wdrożeniowej</p>	<p>W związku z wnioskiem o wykreślenie zapisów art. 1 pkt 9) projektu ustawy wdrożeniowej – umożliwiających udział wojewody w procesie desygnacji – należy zrezygnować z dodania art. 3 ust. 2b w ustawie <i>o wojewodzie i administracji rządowej</i>.</p>
21	Art. 17 ust. 1 i 2	<p><i>Wzajemna sprzeczność obu jednostek redakcyjnych.</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Konieczność zapewnienia spójności przepisów. ▪ W ust. 1 przewiduje się stosowanie przepisów dotychczasowych dla umów zawartych przed dniem wejścia w życie opiniowanej ustawy (sytuacja dot. związania wytycznymi programowymi), natomiast w ust. 2 mamy do czynienia z tożsamym stanem faktycznym poszerzonym o zobowiązanie stosowania obok wytycznych programowych również wytycznych horyzontalnych, względem którego znajduje zastosowanie już nowa ustawa. ▪ Takie rozwiązanie powoduje nierówne traktowanie beneficjentów, z którymi zawarto umowy przed dniem wejścia w życie przedmiotowej ustawy. W pierwszej bowiem sytuacji beneficjenci nadal są związani wytycznymi programowymi (chyba że zgodzą się na zmianę umowy), natomiast w drugim przypadku beneficjenci z mocy ustawy przestają być związani wytycznymi programowymi. ▪ Ponadto użyte sformułowania w tym artykule powodują, iż opisane powyżej nierówne traktowanie beneficjentów należy interpretować dużo szerzej niż wyłącznie w odniesieniu do wytycznych. W szczególności w zestawieniu z proponowaną treścią art. 52a (bezwzględny brak

			<p>możliwości wprowadzania zmian w projektach, które byłyby niezgodne z kryteriami wyboru), gdy dotychczas w trakcie oceny projektów były stosowane kryteria dotyczące zakładanego przez wnioskodawcę okresu realizacji projektu. Dotychczasowy stan prawny pozwalał w uzasadnionych wypadkach wydłużyć realizację tych projektów, natomiast w efekcie wprowadzanych zmian w ustawie takiej możliwości nie będzie. Niestety konstrukcja art. 17 powoduje, iż zasady te będą też obowiązywały wnioskodawców, z którymi zostały już podpisane umowy, tym samym mamy de facto do czynienia ze stosowaniem prawa wstecz.</p>
22	Art. 28	<p><i>Vacatio legis</i> Proponuje się wydłużenie okresu <i>Vacatio legis</i> co najmniej do 30 dni.</p>	<p>14-dniowy termin <i>Vacatio legis</i> jest niewystarczający na wprowadzenie zmian w dokumentach programowych.</p>